

Список літератури

1. Крайник Л. В. Алгоритм моделювання руху автобусів у типових їздових циклах та особливості розрахунку лінійної витрати палива / Л. В. Крайник, М. Ф. Боднар // Вісник НУ"ЛП" Динаміка, міцність та проектування машин і приладів. – 2011. – №701. – С. 38-42.
2. Боднар М. Ф. Програма комп'ютерного моделювання руху автобусів в типових їздових циклах та визначення експлуатаційних норм витрати палива / М. Ф. Боднар // IV-та міжнародна науково-практична конференція «Сучасні технології та перспективи розвитку автомобільного транспорту»: праці. – Вінниця: ВНТУ. – 2011.

УДК 629.114.5

МІКРОКЛІМАТ САЛОНУ АВТОБУСА. ФОРМУВАННЯ НОРМАТИВНОЇ БАЗИ

MICROCLIMATE IN THE BUS SALON. FORMATING NORMATIVE BASE

Любомир Крайник, Юрій Гай

Національний університет «Львівська політехніка»,
79013, м. Львів, вул. С. Бандери

The conceptual bases of formation of normative base in relation to the requirements, which are put to provide comfortable microclimate in the bus interior, are considered.

Мікроклімат в салоні автобуса (опалення, вентиляція, кондиціонування) належать до трьох пріоритетних чинників формування комфортності пасажирських перевезень. В силу суттєвих відмінностей клімату різних країн нормативні вимоги щодо вимог і оцінки відповідності систем опалення, вентиляції і кондиціонування не входять в міжнародну базу Правил СЕК ООН, що сконцентровані у сфері безпеки і екології руху, та відносяться до національних баз стандартів (напр. у ФРН – DIN 1946-3, DIN 33403, DIN ENISO 7730 1995).

В Україні колишня нормативна галузева Мінавтопрому СРСР вже віддавна є не чинною, приєднання в рамках СНД до стандарту РФ – ГОСТ 30393-2015 (що змінив попередній теж пострадянський ГОСТ 50993-96), окрім політично, і технічно є недоцільним в силу значно більшого діапазону коливань температури довкілля на території РФ та, відповідно, вимог щодо продуктивності (звідси і вартості) систем мікроклімату. Разом з тим брак вітчизняної нормативної бази у цьому питанні формально, де-юре породжує реалії сертифікації – схвалення типу конкретних моделей автобусів (в т.ч. при імпорті) без врахування не тільки ефективності, але і наявності напр. системи автономного опалення/обігріву салону автобуса (і такі випадки, в т.ч. при імпорті з КНР на жаль мають місце).

Застосування з цією метою нещодавно прийнятих в Україні державних будівельних норм – ДБН 13.2.5 - 67: 2013 є неможливим, як де-юре, так і технічно безглуздим – сфера ДБН це житлові і виробничі приміщення. Існуючі з часів СРСР санітарні норми СН 4616 щодо робочого місця водія теж, як свідчать результати сучасних досліджень в ЄС (VDI – Schriftenreihe № 236, 2009 та FAT Schriftenreihe № 177, 2003 р. і інш.), теж потребують перегляду та введення у рамки національного стандарту ДСТУ, зрештою зовсім не зачіпають питань мікроклімату пасажирського салону автобусів.

Попри спільні певні санітарно-гігієнічні вимоги щодо умов перевезення пасажирів технічно відповідні приписи щодо ефективності/потужності систем мікроклімату для різних за призначенням класів автобусів суттєво відрізняються, як з умов різної опосередкованості

тривалості поїздок у міському – міжміському сполученні, питомої кількості пасажирів на одиницю об'єму салону (з врахуванням стоячих у I – II класах та тільки сидячих у III класі категорії МЗ, напр.) та режиму руху (частість відкривання і розміри дверей). Разом з тим питання мікроклімату салону автобуса не враховані і в існуючих нормативних вимогах Мінінфраструктури (Мінтрансу) України щодо комфортності пасажирських перевезень (Наказ Міністерства транспорту із візку України № 285 від 12.04.2007 р).

Все це обумовлює очевидну необхідність розпочати спільно з ВАТ «Укравтобуспром» досліджень і формування національної нормативної бази – проекту ДСТУ «Колісні транспортні засоби. Системи обігріву, вентиляції та кондиціонування». Загальні технічні вимоги і методи оцінки з опрацюванням не тільки квантифікованих вимог щодо ефективності і безпеки, але і єдиних стандартизованих методик їхньої оцінки. Природньо, що при цьому не опрацьовуються і методики технічної реалізації і розрахунку необхідних характеристик відповідних систем і конструкції кузовів автобусів різних класів призначення.

УДК 629.113

РОЗРАХУНОК РЕГУЛЯТОРА ГАЛЬМІВНИХ СИЛ ДЛЯ АВТОБУСІВ 5-ГО КЛАСУ

CALCULATION OF THE BRAKE CONTROLLER FOR 5th BUSES

Вадим Самородов, Володимир Краснокутський

*Національний технічний університет
"Харківський політехнічний інститут",
61002, м. Харків, вул.Кирпичова 2*

The proposed model of the braking force regulator is convenient for improving the braking process of the bus through a more rational distribution of braking forces while driving the bus.

Автобусобудування, як складова автомобілебудівної галузі економіки України характеризується великою різноманітною продукцією. В Україні автобуси виробляють корпорація "БОГДАН" (м. Луцьк), ВАТ " Черкаський автобус" (м. Черкаси), корпорація "ЕТАЛОН" (м. Бориспіль), ЗАТ "Чернігівський автозавод" (м. Чернігів), ХОЛДІНГ "ЛАЗ" (м. Львів), ЗАТ "Запорізький автомобілебудівний завод" (м. Запоріжжя), Херсонський автоскладальний завод "АНТОРУС", підприємство "АВТО - ХОЛДІНГ" (м. Харків). Однією з умов успішного розвитку автобусобудування в нашій країні є створення конструкцій гальмівних систем, що можливе при глибокому дослідженні їх потенційних якостей, які роблять вплив на формування таких експлуатаційних властивостей автобусів, як стійкість, керованість.

У автобусів 5-го класу застосування регулятора гальмівних сил дозволяє змінювати тиск повітря в гальмових камерах коліс заднього візка в залежності від вертикального навантаження на осі в момент гальмування. Взаємозалежність тисків повітря в контурах передніх коліс і заднього візка забезпечує дія регулятора. Він встановлюється на поперечину рами у вертикальному положенні і має гнучкий механічний зв'язок з балками мостів.

Об'єкт дослідження: пневматичний регулятор гальмівних сил.

Предмет дослідження: показники роботи гальмівної системи автобусів

Актуальність теми досліджень.

При гальмуванні вертикальні реакції на передніх і задніх колесах перерозподіляються таким чином, що на передніх колесах вони збільшуються, а на задніх зменшуються. При